

IMPACTES DE LA INNOVACIÓ EN LA DOCÈNCIA I L'APRENENTATGE

Opinió de l'alumnat sobre les metodologies docents de l'assignatura de Cuidatges de la Persona Gran i fiabilitat de les escales utilitzades

Cuidatges de la Persona Gran: opinió de l'alumnat i fiabilitat de les escales

Botigué, Teresa

Universitat de Lleida
Departament d'Infermeria i Fisioteràpia
c/ Montserrat Roig, 2 CP: 25198 Lleida (Espanya)
teresa.botigue@infermeria.udl.cat

Masot, Olga

Universitat de Lleida
Departament d'Infermeria i Fisioteràpia
c/ Montserrat Roig, 2 CP: 25198 Lleida (Espanya)
olga.masot@infermeria.udl.cat

Nuin, Carmen

Universitat de Lleida
Departament d'Infermeria i Fisioteràpia
c/ Montserrat Roig, 2 CP: 25198 Lleida (Espanya)
carmen.nuin@infermeria.udl.cat

Barallat, Eva

Universitat de Lleida
Departament d'Infermeria i Fisioteràpia
c/ Montserrat Roig, 2 CP: 25198 Lleida (Espanya)
ebarallat@infermeria.udl.cat

Jürschik, Pilar

Universitat de Lleida
Departament d'Infermeria i Fisioteràpia
c/ Montserrat Roig, 2 CP: 25198 Lleida (Espanya)
pilar.jurschik@infermeria.udl.cat

Lavedán, Ana

Universitat de Lleida
Departament d'Infermeria i Fisioteràpia
c/ Montserrat Roig, 2 CP: 25198 Lleida (Espanya)
ana.lavedan@infermeria.udl.cat

IMPACTES DE LA INNOVACIÓ EN LA DOCÈNCIA I L'APRENENTATGE

1. **RESUM:** Objectiu: conèixer l'opinió de l'estudiantat vers les metodologies docents emprades i determinar la fiabilitat de les escales utilitzades.

Metodologia: estudi descriptiu i transversal. S'han avaluat les classes magistrals, els seminaris de casos clínics i els de simulació.

Resultats: la puntuació mitjana de les classes magistrals va ser de 4,02, els seminaris de casos clínics de 4,03 i els de simulació de 4,46. La consistència interna de les escales va ser de 0,69, 0,83 i 0,90 respectivament.

2. **ABSTRACT:** Objective: to know the opinion of students towards teaching methodologies implemented and to determine the reliability of the scales used.

Methodology: cross-sectional study. Lectures, clinical case seminars and simulation seminars were evaluated.

Results: the average score was 4.02 for lectures, 4.03 for clinical case seminars and 4.46 for simulation seminars. Internal consistency of the scales was 0.69, 0.83 and 0.90 respectively.

3. **PARAULES CLAU:** Opinió estudiants, classes magistrals, seminaris de casos clínics, seminaris de simulació, fiabilitat escales.

KEYWORDS: Students' opinion, lectures, clinical case seminars, simulation seminars, reliability.

4. **DESENVOLUPAMENT:**

INTRODUCCIÓ

En l'actualitat, es fa palesa la necessitat d'establir un sistema docent que permeti una formació integral dels estudiants combinant conceptes teòrics amb aspectes pràctics per tal de què com a futurs professionals immediats es puguin adaptar a les exigències de la societat i al cada vegada més competitiu mercat laboral transnacional. Considerant que aquests requereixen uns determinats perfils competents i uns coneixements permanentment actualitzats es fa necessari combinar les tradicionals classes magistrals amb seminaris on es pugui escenificar la pràctica clínica que es trobaran en la realitat.

Això es converteix en tot un desafiament per a la comunitat universitària i requereix l'ús de metodologies docents encarades a aconseguir aquesta fi. En aquest sentit, des de la Facultat d'Infermeria i Fisioteràpia de la Universitat de Lleida (UdL) i, concretament, el professorat de l'assignatura de Cuidatges de la Persona Gran que s'imparteix en el primer quadrimestre de tercer curs del Grau en Infermeria, empren diferents metodologies docents i activitats formatives per a l'adquisició de les competències de l'assignatura.

IMPACTES DE LA INNOVACIÓ EN LA DOCÈNCIA I L'APRENENTATGE

Per una banda, es realitza cada setmana una classe magistral impartida a la totalitat del grup, en què s'hi exposen els continguts teòrics de l'assignatura de forma oral amb el suport de mitjans audiovisuals.

Per l'altra, i per tal de reforçar els continguts teòrics exposats setmanalment, es duen a terme seminaris de resolució d'exercicis i casos clínics, els quals es realitzen en una dinàmica de grups reduïts, de 15 a 20 estudiants, amb la participació activa de l'alumne que permeten aplicar i configurar, a nivell pràctic, la teoria d'un àmbit de coneixement en un context concret. Previ a la sessió i de manera individual, l'alumne treballa i es prepara el seminari i a la sessió presencial es fa la posada en comú amb la resta de l'alumnat, creant diferents dinàmiques d'interacció dins del grup reduït.

Finalment, també es realitzen activitats d'aprenentatge realitzades mitjançant la col·laboració entre els membres d'un grup funcional, de 3 a 4 estudiants. Aquestes són les següents:

- Seminaris de simulació: davant d'un cas real interpretat en directe per actors especialistes en l'àrea de geriatria, cada grup funcional ha d'intervenir en el desenvolupament de la situació per tal d'esbrinar quins problemes presenta el pacient a través de la valoració geriàtrica integral. Durant el transcurs de la sessió, cada grup funcional té un rol definit. Per tal d'aconseguir-ho, els seminaris de simulació consten de 3 sessions: la planificació (on s'estructura la valoració geriàtrica integral), l'execució (on participen els actors, s'efectua la valoració i es grava en vídeo tota la simulació) i l'avaluació (on mitjançant el vídeo els alumnes poden detectar els punts forts i febles de la seva intervenció i detectar els problemes que sorgeixen del cas clínic real).
- Treball escrit: Mantenint els grups de la simulació, s'ha de desenvolupar un document escrit sobre la planificació dels cuidatges que s'aplicarien per tal de resoldre els diferents problemes detectats en el cas clínic treballat a la simulació. Es realitzen tutories de seguiment.
- Presentació oral: Mantenint els grups dels seminaris de simulació, s'exposa oralment el treball escrit davant de la resta d'alumnes i professors de l'assignatura.

Després de l'experiència de dos cursos acadèmics aplicant aquestes metodologies docents, el que es pretén amb el present treball és conèixer l'opinió de l'estudiantat vers les diferents metodologies emprades en l'assignatura de Cuidatges de la Persona Gran del Grau en Infermeria de la Universitat de Lleida i determinar i comparar la fiabilitat de les escales utilitzades per aquesta avaluació.

IMPACTES DE LA INNOVACIÓ EN LA DOCÈNCIA I L'APRENENTATGE

METODOLOGIA

Per tal de complir amb els objectius plantejats, s'ha dissenyat un estudi descriptiu i transversal.

Les metodologies docents avaluades han estat les classes magistrals, els seminaris de resolució d'exercicis i casos clínics i els seminaris de simulació de l'assignatura de Cuidatges de la Persona Gran del Grau en Infermeria de la Universitat de Lleida dels cursos acadèmics 2014 - 2015 i 2015 - 2016.

Les escales utilitzades són una adaptació de les usades a l'Oficina de Educació en Ciencias de la Salud (OFECS) de la Universidad de La Frontera de Temuco (Xile). Cada una compta amb diversos ítems que són avaluats amb una escala tipus Likert d'1 a 5, essent 1 molt en desacord i 5 molt d'acord (imatge 1). Al finalitzar l'assignatura, l'alumnat havia d'avaluar les diferents metodologies docents a través de la plataforma virtual Sakai que és la plataforma amb la que compta la Universitat de Lleida.

Les dades obtingudes han estat introduïdes i analitzades amb el programa Statistical Package for the Social Science, versió 20. Per a l'anàlisi descriptiva de la mostra, s'han utilitzat mesures de tendència central i de dispersió o mesures de distribució de freqüències, en funció de la naturalesa de les variables. La fiabilitat de les diferents escales ha sigut determinada mitjançant l'alfa de Cronbach.

RESULTATS

En els resultats obtinguts de l'anàlisi descriptiva de la mostra, s'ha trobat que el total estudiat ha estat de 133 estudiants, dels quals el 58,6% corresponen al curs acadèmic 2014 - 2015 i el 41,4% al curs acadèmic 2015 - 2016. Quant al sexe, la majoria d'estudiants eren dones (73,5% enfront al 26,5% d'homes), tots ells amb una mitjana d'edat de 21,7 anys ($\pm 3,1$).

Pel que fa a l'opinió de l'estudiantat dels dos cursos acadèmics, les classes magistrals han obtingut una puntuació mitjana de 4,02 ($\pm 0,68$), els seminaris de resolució d'exercicis i casos clínics de 4,03 ($\pm 0,62$) i els de simulació de 4,46 ($\pm 0,60$), sobre una puntuació màxima de 5.

Tenint en compte els resultats obtinguts en l'anàlisi dels diferents ítems d'avaluació de cada escala (imatge 2), cal destacar que en el cas de les classes magistrals, l'alumnat les considerava útils i facilitadores en la clarificació dels conceptes amb una puntuació al voltant de 4. Pel que fa als seminaris de resolució d'exercicis i casos clínics, avaluaven de

IMPACTES DE LA INNOVACIÓ EN LA DOCÈNCIA I L'APRENENTATGE

manera més positiva, per sobre de 4, que fossin casos/situacions realistes, que permetessin la construcció de nous coneixements i que estiguessin relacionats amb els objectius de l'assignatura. Finalment i en relació als seminaris de simulació, destacaven amb una puntuació mitjana superior a 4,5 que fos un cas clínic realista, que estimulés l'aprenentatge i que l'activitat estigués relacionada amb els objectius de l'assignatura.

En darrer lloc, en la imatge 3, es mostra la consistència interna de les diferents escales utilitzades per avaluar les diferents metodologies docents. Primerament, l'escala que avaluava les classes magistrals ha obtingut una fiabilitat del 0,69. Per altra banda, la dels seminaris de resolució d'exercicis i casos clínics ha sigut del 0,83 i, per últim, l'escala dels seminaris de simulació ha obtingut una fiabilitat del 0,90.

DISCUSSIÓ

Encara que pugui ser discutible el valor que posseeix l'opinió dels alumnes per valorar un mètode docent, no és la primera vegada que s'hi opta (1). De fet, no és d'estranyar, ja que permet donar una visió externa a la interpretació del professorat enfront a l'efectivitat de la metodologia emprada en una assignatura. A més, en la majoria d'universitats s'estan realitzant processos d'avaluació del professorat universitari que inclouen conèixer l'opinió dels alumnes sobre el professorat (2,3). En aquest sentit, cada vegada existeix més un acord universal pragmàtic que dictamina que és l'estudiant qui en últim terme decideix si l'exercici docent és eficient (4,5). Així doncs, en termes de docència universitària, probablement el concepte més apropiat és el dictat per Ellis (6), segons el qual la funció docent es refereix a les normes que s'han d'executar per aconseguir el propòsit específic de la satisfacció de l'estudiant. És per això que es reconeix que a partir de l'opinió d'aquests s'obtindrà un nivell important de retroalimentació sobre la funció docent, a partir de l'anàlisi i aprovació de les eines i elements emprats per a l'ensenyament i l'avaluació del procés (6). És per aquest motiu que es fa necessari poder comptar amb eines capaces de ser usades per aquesta fi, garantint que realment avaluin el que hom pretén.

En aquest sentit, el primer objectiu que es va plantejar per aquest estudi va ser conèixer l'opinió de l'estudiantat vers les diferents metodologies docents emprades en l'assignatura de Cuidatges de la Persona Gran del Grau en Infermeria.

Les classes magistrals són una de les pràctiques pedagògiques tradicionals més difoses al llarg de la història de la pràctica docent (7,8) i encara tenen molt de pes en l'educació universitària degut a la familiarització del docent amb ella, tot i que els canvis encaminats a la construcció de l'EEES han constituït un nou "escenari" universitari que ha fet reflexionar sobre la Universitat que volem (9). Tanmateix, és, sens dubte, una eina molt

IMPACTES DE LA INNOVACIÓ EN LA DOCÈNCIA I L'APRENENTATGE

útil, ja que permet la presentació de molta informació a l'alumne, de forma seleccionada i resumida. Per a l'alumne suposa una gran ajuda donat que, de vegades, aquesta està dispersa en múltiples fonts d'informació (10). Per aquest motiu, els alumnes enquestats les van considerar útils i que clarificaven els conceptes. No obstant això, té una sèrie de desavantatges. Així, la gran quantitat d'informació existent en moltes matèries i el menor temps lectiu disponible per a la seva exposició a classe, fan que el professor es limiti a exposar o dictar una sèrie de coneixements, el que implica que no hi hagi temps per a la reflexió o la discussió (10).

Per altra banda, diversos autors han proposat altres mètodes que estimulin més la participació activa dels estudiants (11,12). Entre els mètodes docents proposats per millorar l'aprenentatge dels estudiants figuren aquells que permeten contextualitzar el coneixement mitjançant la seva exposició a situacions reals o imaginàries (13), com són l'estudi de casos clínics o el role-playing.

L'estudi de casos clínics suposa una anàlisi intensiva i completa d'un cas real amb la finalitat de conèixer-lo, interpretar-lo, resoldre'l, generar hipòtesis, contrastar dades, reflexionar, completar coneixement, diagnosticar-lo i entrenar-se en els possibles procediments alternatius de solució (14). Aquesta metodologia implica diferents nivells d'aprenentatge, especialment els d'ordre superior. Destacar que en aquesta metodologia, l'alumnat va puntuar amb una mitjana per sobre de 4 punts que els casos eren reals, aspecte fonamental en aquesta metodologia, i que permetien la construcció de coneixement.

Per altra banda, la simulació o role-playing és un exercici interactiu de processos reals que es produeixen en el món professional. Tot i que en una simulació mai es reproduïen amb tota la seva complexitat les circumstàncies reals, sí que és possible aconseguir aproximar-se a elles d'una manera raonable. Especialment, les simulacions permeten incloure alguns dels components de complexitat que es volen desenvolupar, per la qual cosa constitueixen un bon sistema per facilitar els aprenentatges orientats a la comprensió i la utilització (15). En aquest sentit, ha sigut el mètode millor puntuat per l'alumnat, destacant amb una puntuació mitjana superior de 4,5 que el cas era realista, indispensable per a una simulació, i que estimulava l'aprenentatge.

El segon objectiu d'aquest estudi va ser determinar i comparar la fiabilitat dels instruments utilitzats, és a dir, si els ítems mesuraven un mateix constructe i si estaven altament relacionats (16). Relacionat amb aquest fet, quan es van dissenyar els diferents instruments es va tenir clar que l'objectiu no era el de saber l'opinió que tenien els alumnes sobre el professorat de l'assignatura, sinó que fossin escales les quals avaluessin exclusivament les diferents metodologies emprades en la mateixa.

IMPACTES DE LA INNOVACIÓ EN LA DOCÈNCIA I L'APRENTATGE

Segons la classificació de George i Mallery (17), la consistència interna de l'escala de les classes magistrals (tenint en compte que el nombre d'ítems és molt baix) i la de resolució d'exercicis i casos clínics va ser bona, sent l'escala dels seminaris de simulació excel·lent. En aquest sentit, és necessari poder comptar amb eines capaces de ser usades per aquesta fi, garantint que avaluïn el que es pretén.

CONCLUSIONS

En els darrers anys el professorat universitari ha hagut d'adaptar els mètodes docents a les noves directrius que des de l'EEES es promociona, fet que ha provocat que a l'aula s'utilitzin diferents metodologies docents. Partint d'aquesta premissa, s'ha cregut important conèixer com l'alumne percep aquestes metodologies docents i, també, avaluar les eines emprades per aquesta fi.

Així, doncs, després d'analitzar els diferents resultats obtinguts en el present estudi es pot concloure que les metodologies docents emprades en l'assignatura de Cuidatges de la Persona Gran en el Grau en Infermeria de la Universitat de Lleida són valorades molt satisfactòriament per part de l'estudiantat, essent la simulació la que aconsegueix una puntuació mitjana superior, seguida dels seminaris de resolució d'exercicis i casos clínics i, finalment, obtenint una puntuació molt similar a l'anterior, les classes magistrals. Pel que fa a les escales utilitzades, aquestes garanteixen la consistència interna entre els ítems establerts en les mateixes.

És per aquest motiu que el professorat de l'assignatura seguirà aplicant les metodologies docents establertes. Tanmateix, continuarà avaluant en els propers cursos acadèmics l'opinió de l'estudiantat respecte les mateixes, per tal de poder saber si es manté el mateix grau de satisfacció.

IMPACTES DE LA INNOVACIÓ EN LA DOCÈNCIA I L'APRENENTATGE

4.1. FIGURA O IMATGE 1

Escalas d'avaluació de les metodologies docents utilitzades en l'assignatura de
Continguts de la Persona Gran

Cursera adreçada: _____

Sexe: ☐ Home ☐ Dona

Edat: ____ anys

Les següents preguntes estan relacionades amb les diferents metodologies emprades en l'assignatura. Contesteu les tenint en compte que:
1 = Molt en desacord
5 = Molt d'acord

Metodologia docent	1	2	3	4	5
Classes magistrals					
Utilitat					
Clarificació dels conceptes					
Seminaris de resolució d'exercicis i casos clínics					
Realista (per ser útil relacionat amb problemes o situacions de la vida diària)					
Motivador (incita a l'actiu en produir-hi)					
Construcció del coneixement (treu conclusions sobre la base d'evidències científiques incorporades en el cas clínic)					
Estimula l'aprenentatge (la educació és problema de manera integral, multidisciplinària i intersectorial, i promoueix de l'aprenentatge col·laboratiu)					
Format (estructura i contingut adequats, informació complementària)					
Objectius (el problema està relacionat amb els objectius del curs)					
Seminaris de simulació					
Realista (per ser útil relacionat amb problemes o situacions de la vida diària)					
Motivador (incita a l'actiu en produir-hi)					
Construcció del coneixement (treu conclusions sobre la base d'evidències científiques incorporades en el cas clínic)					
Estimula l'aprenentatge (la educació és problema de manera integral, multidisciplinària i intersectorial, i promoueix de l'aprenentatge col·laboratiu)					
Format (estructura i contingut adequats, informació complementària)					
Objectius (el problema està relacionat amb els objectius del curs)					

4.2. FIGURA O IMATGE 2

Imatge 2. Mitjana i DE dels diferents ítems inclosos en les escales d'avaluació de les metodologies docents

Escala	Ítems*	Mitjana	DE
Classes magistrals	Utilitat	4,08	0,79
	Clarificació dels conceptes	3,96	0,76
	Realista	4,38	0,70
Seminaris de resolució d'exercicis i casos clínics	Motivador	3,71	0,94
	Construcció del coneixement	4,18	0,79
	Estimula l'aprenentatge	3,92	1,05
	Format	3,68	0,86
	Objectius	4,29	0,72
Seminaris de simulació	Realista	4,63	0,68
	Motivador	4,48	0,71
	Construcció del coneixement	4,47	0,74
	Estimula l'aprenentatge	4,55	0,69
	Format	4,11	0,88
	Objectius	4,52	0,66

*Cada ítem de l'escala està desenvolupat en la imatge 1

4.3. FIGURA O IMATGE 3

Imatge 3. Fiabilitat i nombre d'ítems de les escales d'avaluació de les metodologies docents

	Classes magistrals	Seminaris de resolució d'exercicis i casos clínics	Seminaris de simulació
α Cronbach	0,69	0,83	0,90
Número d'ítems	2	6	6

IMPACTES DE LA INNOVACIÓ EN LA DOCÈNCIA I L'APRENENTATGE

5. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Mallado JA, Pérez JA. La enseñanza universitaria ante las demandas de los discentes (profesores, métodos y medios). *Revista de Enseñanza Universitaria* 1985;9:61-80.

Escotet MA. Técnicas de evaluación institucional en la educación superior. Madrid:M.E.C.; 1984.

Sobrado LM. Evaluación de la docencia universitaria. *Revista de Ciencias de la Educación* 1991;146:153-169.

Van Vaugh H. The humboldtian university under pressure. New forms of quality review in western european countries. London: University Open Press; 1998.

Puente A. Cognición y Aprendizaje. España: Editorial Pirámide; 1998.

Ellis W. Quality assurance for university teaching. London: Society for research in higher education; 1993.

Bruffee KA. Collaborative Learning: Higher education, interdependence, and the authority of knowledge. Baltimore: The Johns Hopkins University Press; 1999.

Courtenay-Hall P, Rogers, L. Gaps in mind: Problems in environmental knowledge-behavior modeling research. *Environ Educ Res.* 2002;8(3):83-297.

Vieira MJ, Vidal J. Tendencias de la Educación Superior Europea e implicaciones para la orientación universitaria. *Rev Esp Orientac Psicopedag.* 2006;17(1):75-97.

Sáez FJ. La opinión de los estudiantes universitarios sobre el método docente de las facultades de ciències. *Rev Investig Educ.* 2000;18(1):37-45.

Rozman C. La educación médica en el umbral del siglo XXI. *Med Clin (Barc).* 1997; 108:582-586.

Baños JE. El aprendizaje basado en problemas en los planes de estudio tradicionales: ¿una alternativa posible? *Educ Med.* 2001;4:4-12.

Farré M, Baños JE. Los minicasos como un método docente adyuvante a las clases magistrales: la opinión de los estudiantes sobre una experiencia piloto en farmacología. *Educ Med.* 2006;9(3):134-137.

De Miguel M. Metodologías para optimizar el aprendizaje. Segundo objetivo del Espacio europeo de educación superior. *Rev Interuni Form Prof.* 2006;20(3):71-91.

Castelló, T. El disseny d'activitats facilitadores de l'aprenentatge. Girona: Institut de Ciències de l'Educació Josep-Pallach de la UdG; 2007.

IMPACTES DE LA INNOVACIÓ EN LA DOCÈNCIA I L'APRENTATGE

Welch S, Comer J. Quantitative Methods for Public Administration: Techniques and Applications. Texas: Dorsey Press; 1988.

George D, Mallery P. SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference. 11.0 update. 4th ed. Boston: Allyn & Bacon; 2003.